הִלְכוֹת נְטִילַת יָדַיִם סִימָן קנט

(ס) [א] **גְּלָלִים**, (פֵּרוּשׁ, כֵּלִים עֲשׂוּיִים מֵרֶפֶשׁ בָּקָר וְעָפָר), **וּכְלֵי אֲבָנִים**, (ד) **וּכְלֵי אֲדָמָה.** * [ג]**וְצָרִיךְ** (ה) **שֶׁיִּהֵא מַחֲזִיק** (ו) **רְבִיעִית. וְאִם נִקַּב** (ז) **בְּכוֹנֵס** (ט) [ב] **מַשְׁקֶה**, **דְּהַיְינוּ שֶׁאִם יָשִׁימוּ אוֹתוֹ עַל מַשְׁקִים יִכָּנְסוּ בְּתוֹכוֹ דָּרֶךְ הַנֶּקֶב**, (ח) * **וְהוּא** [ד]**גָּדוֹל מִנֶּקֶב שֶׁהַמַּשְׁקִים שֶׁבְּתוֹךְ הַכְּלִי יוֹצְאִים בּוֹ, אֲז** (ט) * **בָּטֵל מִתּוֹרַת כְּלִי, וְאֵין נוֹטְלִים מִמֶּנּוּ לַיָּדַיִם,** [ה]**וַאֲפִלּוּ אִם הוּא מַחֲזִיק רְבִיעִית מִן הַנֶּקֶב וּלְמַטָּה: ב** [ו]**וְהֵנִי מִלֵּי שֶׁנּוֹטֵל דָּרֶךְ פִּיו לְמַעְלָה, שֶׁמַּמְנוּ מִן הַנֶּקֶב וּלְמַעְלָה אֵינוֹ חָשׁוּב כִּכְלִי, וְנִמְצָא שֶׁאֵין הַמַּיִם בָּאִים עַל יָדָיו מֵהַכְּלִי.** (י) **אֲבָל**

ג חלין (ק"ו) [ק"ת] (ע"א).
ד נדה מ"ט (ע"א). ה הר"א"ש שם בְּחֻלִּין (פ"ח סי' טו). ו הר"א"ש שם.

שַׁעֲרֵי תְּשׁוּבָה

א [א] גְּלָלִים. עַיִן בְּאֵר הַיֵּטֵב, וְעַיִן בִּרְכֵּי יוֹסֵף (סק"א) סְפוֹג מָלֵא מַיִם וְסָחַט הַסְּפוֹג וְנָטַל יָדָיו מִמֶּנּוּ כָּתַבְתִּי בְּתְשׁוּבָה שֶׁלֹּא עָלְתָה לוֹ טְבִילָה, וְכֵן כָּתַב בְּסִפֶּר אַדְמַת קֹדֶשׁ (או"ח ח"ב סי' ה) דְּהִסְפּוֹג אֵינוֹ כְּלִי כְּדִתְנַן פֶּרֶק ר' דְּקָרָה (מ"ג) וּפְשׁוּט, עַיֵּן שָׁם: **[ב] מַשְׁקֶה.** עַיֵּן בְּאֵר הַיֵּטֵב, וְעַיֵּן בְּיַד אֶפְרַיִם. וּבִבְרְכֵי יוֹסֵף (סק"ד) כָּתַב שֶׁמּוֹרוֹ וְקָנוֹ הָרַב בַּעַל חֶמְדָּ לְאַבְרָהָם (בהגהותיו ללבוש סק"ב) כָּתַב בְּשֵׁם זִכְרוֹן מֹשֶׁה דְּבִסְמַרְטוּט לֹא מְהַנֵּי אֲבָל מִצַּד הַשֵּׁנִי מְהַנֵּי כו'. וְכָתַב בְּאַדְמַת קֹדֶשׁ אִם שָׂתַם כְּלִי נַחַשׁ בְּבֵדִיל וּכְלִי חֶרֶס בְּחֶרְסִית חָזַר לְהָכְשֵׁרוֹ הָרִאשׁוֹן בַּ"ח (ס"ג). עַיֵּן יַד אַהֲרֹן (הגה"ט) וּבַהֲלָכוֹת קְטַנּוֹת חֵלֶק ב' סִימָן קנ"ח:

בַּאֵר הַיֵּטֵב

בִּרְבִיעִית לֹא מְהַנֵּי מִידֵי, וְעַיֵּן בִּשְׁעָרֵי כְּנֶסֶת הַגְּדוֹלָה (הגב"י ס"ק יח). לֹא יִנָּגֵב יָדָיו בַּחֲלוּקוֹ שֶׁקָּשֶׁה לִשְׁכְּחָה. תִּשְׁבֵּ"ץ (קטן סי' רפו) מָגֵן אַבְרָהָם (ס"ק יז):

א (ס) **גְּלָלִים.** כְּלוֹמַר אַף עַל פִּי דְּלִעְנְיַן טָמְאָה לָאו כֵּלִים הֵם כְּשֵׁרִים לִנְטִילַת יָדַיִם. עַיֵּן יַד אַהֲרֹן (הגב"י): (ג) **מַשְׁקֶה.** וְאִם סְתָמוֹ בְּטִיט אֵינוֹ מוֹעִיל בְּשׁוּם כְּלִי, וְנָפְקָ מוֹעִיל לְכֹלִי חֶרֶס דְּוַקָא. עַיֵּן ט"ז (סק"א) שָׁהֲרִיךְ. וּמָגֵן אַבְרָהָם בְּסָעִיף קָטָן ו' מַתִּיר בְּנֶקֶב וְתָחַב בּוֹ דָּבָר אַחֵר. הָיָה טוֹרֵד טִפָּה אַחַר טִפָּה בֵּירוּעַ שְׁכוֹנֵס מַשְׁקֶה.

בְּאוּר הֲלָכָה

שְׁבִידוּ לְהַפֵּת וְיֵרָשֵׁר לְקַבֵּל טָמְאָה, [וּבְדִבְרֵיהֶן מְתֹרָץ מָה שֶׁהִקְשׁוּ דִּכְיוָן דְּשָׁפֵךְ מַיִם שְׁנַיִם הֲלָא אֵין כָּאן מַיִם טְמֵאִים]. **וּמִשְּׁמַע דִּלְדַעְתּוֹ הוּא הַדִּין בְּשׁוֹפֵךְ רְבִיעִית בְּבַת אַחַת, דְּמַאי שְׁנָא, וְרַק בְּטוֹבֵל מְשׁוּם דְּלֹא תִּקְנוּ בּוֹ כָּל דִּינֵי נְטִילָה:**

א * וְצָרִיךְ שֶׁיִּהֵא מַחֲזִיק רְבִיעִית. וְאִם תֹּאמַר פְּשִׁיטָא הֲלָא צָרִיךְ לִטֹּל יָדָיו מֵרְבִיעִית, וְיֵשׁ לוֹמַר כְּגוֹן דְּאָתוּ מִשִּׁירֵי טָהֳרָה שֶׁאֵז אֵין צָרִיךְ רְבִיעִית וּכְדִלְקַמָּן בְּסִימָן ק"ס סָעִיף י"ג, **אֲפִלּוּ הָכִי צָרִיךְ שֶׁיִּהֵא הַכְּלִי מַחֲזִיק רְבִיעִית** [פְּרִישָׁה (סק"ג) עַיֵּן שָׁם עוֹד]:

* **וְהוּא גָּדוֹל כו'.** עַיֵּן בְּמִשְׁנָה בְּרוּרָה (סק"ח) דְּאִם הָיָה רַק כְּמוֹצִיא מַשְׁקֶה מַתָּר דֶּרֶךְ פִּיו כֵּן הוּא מִסְקָנַת הָאַחֲרוֹנִים, וּדְלֹא כְּמָה שֶׁכָּתַב בְּבֵית יוֹסֵף (ד"ה ומ"ש רבינו) בְּשֵׁם סְמ"ג (עשין כו) וּסְמ"ק (מצוה קפא) דְּהֵם סוֹבְרִין דְּדַוְקָא דֶּרֶךְ הַנֶּקֶב מַתָּר. וְעַל עִקַּר דַּעְתָּם קָשֶׁה לִי טוּבָא דְּנֶקֶב קָטָן כָּזֶה דְּהוּא רַק כְּמוֹצִיא מַשְׁקֶה וְאֵינוֹ הוֹלֵךְ אֶפִלּוּ טִיף אַחַר טִיף אַיִךְ הִתִּירוּ לְכַתְּחִלָּה לִטֹּל בְּאֹפֶן זֶה לְפִי מַה שֶּׁכָּתַב הַמָּגֵן אַבְרָהָם לְקַמָּן בְּסִימָן קס"ב סָעִיף [קָטָן] ה' וּבְאֵלִיָּה רַבָּה שָׁם (סק"ח) דְּהֵיכָא שֶׁאֵינוֹ שׁוֹפֵךְ הַקְּלוּחַ בְּבַת אַחַת הוּא כְּעֵין נְטִילָה לַחֲצָאִין, וְעַל כֵּן אֵין לְהַתִּיר בָּזֶה אֶלָּא דֶּרֶךְ פִּיו דַּוְקָא:

* **בָּטֵל מִתּוֹרַת כְּלִי. וְלָאו דַּוְקָא בִּכְלִי חֶרֶס הַמְיֻחָד לְמַשְׁקִין** דְּגַם לְעִנְיַן טָמְאָה סְבִירִי כְּמָה פּוֹסְקִים דְּבָטֵל מִשְּׁמָאתוֹ עַל יְדֵי נֶקֶב דְּכוֹנֵס מַשְׁקֶה דְּאֵינוֹ רָאוּי לְהִשְׁמִישׁוֹ, **אֶלָּא אֲפִלּוּ בְּשָׁאַר כֵּלִים דְּלִכְלֵי עָלְמָא לֹא נִטְהֲרוּ מִשְּׁמָאתָן עַל יְדֵי נֶקֶב זֶה** [מְשׁוּם דַּהֲשׁוּבְיָן הֵן וּמְצַנְיְעִין אוֹתָן לְהִשְׁמִישֵׁי אֲכָלִין הָרְאוּיִין לְהֶן]. **וְכֵן בִּכְלִי חֶרֶס הַמְיֻחָדִין לְאֲכָלִין דְּשִׁעוּרָן לְעִנְיַן טָמְאָה עַד שֶׁיִּנָּקְבוּ נֶקֶב כְּמוֹצִיא זֵית, מִכָּל מָקוֹם לְעִנְיַן נְטִילַת יָדַיִם בָּטְלֵי מִתּוֹרַת כְּלִי מִלִּטֹּל דֶּרֶךְ פִּיהּ בְּנֶקֶב כְּכוֹנֵס מַשְׁקֶה.** וְהַטַּעַם דְּבִשְׁעוּר זֶה כֵּיוָן שֶׁאֵינוֹ מַחֲזִיק מֵימָיו כְּלָל [דְּיוֹצֵא טִיף אַחַר טִיף] לָא חֲשִׁיב כְּלִי לְעִנְיַן זֶה [דְּרִישָׁה (סק"ב) עַיֵּן שָׁם], אוֹ כֵּיוָן דְּעַתָּה מִשְׁתַּמְּשִׁין בָּהּ בְּפַחִים לִנְטִילָה דְּיֵינִינַן לָהּ -לְעוֹלָם כְּשִׁעוּר כְּלִי חֶרֶס הַמְיֻחָד לְמַשְׁקֶה דְּלְהִשְׁמִישׁ מַיִם אֵינָהּ רְאוּיָה וּכְמוֹ שֶׁכָּתַב בְּמַשֶּׂה יְהוּדָה (סק"א), [כֵּן כָּתְבוּ הַתּוֹסָפוֹת (נדה מט. ד"ה אם) הוֹבָא בְּבֵית יוֹסֵף (ד"ה אין) דְּאַף בִּכְלֵי שֶׁטַּף הַדִּין כֵּן, וּפְשׁוּט דְּהוּא הַדִּין בִּכְלֵי חֶרֶס הַמְיֻחָד לְאָכְלִין], וְכֵן מוּכָח דַּעַת הָרַי"ף (ברכות מב.) [כְּמוֹ שֶׁכָּתַב הַשַּׁ"ז (סק"א)] וְכֵן כָּתַב רַשַּׁ"ל (ש"ס חולין פ"ח סי' כז) הוֹבָא בְּטַ"ז סָעִיף קָטָן ז' דִּבְכֻלָּם הַשִּׁעוּר כְּכוֹנֵס מַשְׁקֶה, וְאַף דְּדַעַת הַסְּמ"ק (מצוה קפא) הוֹבָא בְּשׁוּר דִּבְכְלֵי הַמְיֻחָד לְזֵיתִים שִׁעוּרוֹ כְּמוֹצִיא זַיִת וְכָתַב בֵּית יוֹסֵף (ד"ה ומ"ש רבינו) דְּכֵן הוּא גַּם כֵּן דַּעַת הָרַמְבַּ"ם (כלים פ"ט ה"ב), וּבְבָאוּר הַגְּרַ"א (ס"ב) מַשְׁמַע שֶׁהוּא מַסְכִּים כֵּן לַהֲלָכָה, וּפְחוֹת מִזֶּה לָא חֲשִׁיב נֶקֶב, מִכָּל מָקוֹם פְּשׁוּט שֶׁאֵין לְהָקֵל בָּזֶה יוֹתֵר מִדַּעַת הַסְּמ"ק עַצְמוֹ, דְּהֵיינוּ שֶׁלֹּא לִטֹּל רַק דֶּרֶךְ הַנֶּקֶב אִם מַחֲזִיק רְבִיעִית מִן הַנֶּקֶב וּלְמַטָּה וְלֹא דֶּרֶךְ פִּיו, [וְכֵן מַשְׁמַע בְּבָאוּר הַגְּרַ"א שֶׁלֹּא נָקַט דַּעַת הַסְּמ"ק רַק לְעִנְיַן זֶה עַיֵּן שָׁם]:

מִשְׁנָה בְּרוּרָה

אֵינָם חֲשׁוּבִים כְּלִי כְּלָל לְעִנְיַן קַבָּלַת טָמְאָה אֲפִלּוּ מִדִּבְרֵי סוֹפְרִים, עַל כָּל פָּנִים כֵּלִים הֵם וּכְשֵׁרִים (ג) לְעִנְיַן נְטִילַת יָדַיִם: **(ד) וּכְלֵי אֲדָמָה.** הַיְינוּ (ד) טִיט שֶׁאֵין נִצְרָף בְּכִבְשָׁן רַק בַּחַמָּה וְכַדּוֹמֶה, אֲבָל כְּשֶׁנִּצְרָף בְּכִבְשָׁן הוּא כְּלִי חֶרֶס הַמְזֻכָּר בַּתּוֹרָה (ויקרא יא לג) לְעִנְיַן קַבָּלַת טָמְאָה: **(ה) שֶׁיִּהֵא מַחֲזִיק וְכוּ'.** דְּאִי לָאו הָכִי אֵין שָׁם כְּלִי עָלָיְהּ לְעִנְיַן נְטִילָה, וְעַיֵּן בְּאוּר הֲלָכָה (ד"ה וצריך): **(ו) רְבִיעִית.** הִיא רְבִיעִית הַלֹּג שֶׁשִּׁעוּרָהּ בֵּיצָה וּמֶחֱצָה: **(ז) בְּכוֹנֵס מַשְׁקֶה.** וְאִם נוֹתֵן לְתוֹכוֹ מַיִם וְיוֹצֵא טִיף אַחַר טִיף בְּיִדּוּעַ שֶׁהוּא כּוֹנֵס מַשְׁקֶה [בַּ"ח (ס"ג) וְאֵלִיָּה רַבָּה (סק"א)]: **(ח) וְהוּא גָּדוֹל וְכוּ'.** דְּאִם לֹא הָיָה רַק נֶקֶב קָטָן שֶׁהַמַּשְׁקִין יוֹצְאִין בּוֹ אֲבָל לֹא נִכְנָסִין מִבַּחוּץ לְתוֹכוֹ, חֲשִׁיב כִּכְלִי שָׁלֵם (ה) וְנוֹטְלִין דֶּרֶךְ פִּיו. וַאֲפִלּוּ נֶקֶב בְּשׁוּלֵי הַכְּלִי שֶׁאֵין מַחֲזֶקֶת תַּחַת הַנֶּקֶב כְּתַב בְּבֵית יוֹסֵף (ד"ה ומ"ש רבינו) לְהַתִּיר, דְּלֹא בָּטֵל מִתּוֹרַת כְּלִי מֵחֲמַת נֶקֶב זֶה, (ו) וְנִרְאֶה שֶׁיֵּשׁ לְהַחְמִיר בָּזֶה אִם לֹא בְּשָׁעַת הַדְּחָק שֶׁאֵין לוֹ כְּלִי אַחֵר: **(ט) בָּטֵל מִתּוֹרַת כְּלִי.** בֵּין אִם הַכְּלִי הָיָה מְיֻחָד לְמַשְׁקִין אוֹ לְאָכְלִין כְּמוֹ שֶׁבַּאַרְתִּי בְּבֵאוּר הֲלָכָה (ד"ה בטל): **ב (י) אֲבָל אִם נוֹטֵל וְכוּ'.** וְהַטַּעַם דִּלְמַטָּה מִן הַנֶּקֶב חֲשִׁיב עֲדַיִן כְּלִי כֵּיוָן שֶׁמַּחֲזִיק רְבִיעִית, דְּמֵה שֶׁנּוֹטֵל מִן הַנֶּקֶב הֲוֵי כְּמוֹ נוֹטֵל מִבַּרְזָא לְקַמָּן בְּסָעִיף ה'. א]וְכָל זֶה הוּא דַּעַת הַשֻּׁלְחָן עָרוּךְ שֶׁהֶעְתִּיק לְדִינָא אֶת דִּבְרֵי הַטּוּר, (ז) אֲבָל הָרַבֵּה פּוֹסְקִים חוֹלְקִין בָּזֶה וּסְבִירָא לְהוּ דִּבְכְלֵי חֶרֶס הַמְיֻחָד לְמַשְׁקִין אִם הָיָה נֶקֶב כְּכוֹנֵס מַשְׁקֶה חֲשִׁיב כֻּלּוֹ שָׁבָר כֵּלִי, וְאֵין נוֹטְלִין מִמֶּנּוּ כְּלָל אֲפִלּוּ דֶּרֶךְ הַנֶּקֶב, וְאֵינוֹ דּוֹמֶה לְבַרְזָא דְּהָתָם עָשׂוּי מִתְּחִלָּה לְכָךְ. וּמִכָּל מָקוֹם אִם אֵין לוֹ כְּלִי אַחֵר יֵשׁ לִסְמֹךְ עַל דַּעַת הַמְחַבֵּר לְהַכְשִׁיר דֶּרֶךְ הַנֶּקֶב [חַיֵּי אָדָם (ח"א כלל לו ס"ב)]. וּבִכְלֵי חֶרֶס הַמְיֻחָד לְאָכְלִין [דְּשִׁעוּרוֹ לְעִנְיַן טָמְאָה כְּמוֹצִיא זֵיתִים], וְכֵן בְּשָׁאַר הַכֵּלִים דְּאֵינָם שֶׁל חֶרֶס דְּלֹא נִטְהֲרוּ מִשְּׁמָאתָן עַל יְדֵי נֶקֶב כְּכוֹנֵס מַשְׁקֶה, (ח) נִרְאֶה מִמְּגֵן אַבְרָהָם לְקַמָּן בְּסִימָן קס"ב סָעִיף ג' בְּמַסְקָנַת (ט) הָרַבֵּה אַחֲרוֹנִים שָׁם לֹא יִהְיֶה מַתָּר דֶּרֶךְ הַנֶּקֶב לִטֹּל רַק כְּשֶׁהַנֶּקֶב יִהְיֶה (י) עַל כָּל פָּנִים גָּדוֹל קְצָת שֶׁקִּלּוּחַ הַמַּיִם יִהְיֶה נִשְׁפָּךְ מִמֶּנּוּ בְּלִי מְצָאתִי בְּיָד הַקְּטַנָּה כְּדִבָּרֵינוּ: **(י) אֲבָל אֵינוֹ כְּמוֹצִיא זַיִת, דְּאֵז הֲוֵי לֵיהּ שֶׁבֶר כְּלִי וּפְסוּל לְגַמְרֵי:** (יא) חַיֵּי אָדָם (ח"א כלל לו ס"ב):

לִיקוּטֵי דִּבְרֵי הָרַב: א] בשו"ע הרב (ס"ד) פסק כדעת השו"ע.

Mishna Brura Menukad © Copyright Oz Vehador - עוז והדר
Sacred Text - If printed do not throw away, requires genizah

אִם נוֹטֵל דָּרֶךְ (ג) הַנָּקָב שָׁרִי, (יא) * כֵּיוָן שֶׁמַּחֲזִיק רְבִיעִית מִמֶּנּוּ וּלְמַטָּה: ג (יב) כְּלִי שֶׁמַּחֲזִיק (יג) רְבִיעִית כְּשֶׁסּוֹמְכִים אוֹתוֹ, וְאִם לֹא יִסְמְכוּהוּ יִשְׁפְּכוּ הַמַּיִם וְלֹא יִשָּׁאֵר בּוֹ רְבִיעִית, (יד) אֵינוֹ כְּלִי. הִלְכָךְ (טו) מְגוּפָּה שֶׁל חָבִית (טז) שֶׁהִיא חַדָּה וְאֵינָהּ מְקַבֶּלֶת רְבִיעִית שֶׁלֹּא (ז) מְסַמֶּכֶת (יז) אֵין נוֹטְלִים מִמֶּנָּה. וְאִם הָרְחִיבָהּ מִלְּמַטָּה עַד שֶׁמְּקַבֶּלֶת רְבִיעִית כְּשֶׁהִיא יוֹשֶׁבֶת שֶׁלֹּא מְסַמֶּכֶת נוֹטְלִים מִמֶּנָּה: ד [ח] חֻמֶּת וּכְפִישָׁה, שֶׁהֵם מִינֵי נְאדוֹת שֶׁל עוֹר (יח) שֶׁתִּקְּנָן וְעָשָׂה לָהֶם בַּיִת מוֹשָׁב, נוֹטְלִים מֵהֶם. אֲבָל שַׂק וְקֻפָּה שֶׁהִתְקִינָן לָשֶׁבֶת בִּלֹּא סְמִיכָה וְזִפְתָּן בְּזֶפֶת עַד שֶׁהֵם מְקַבְּלִים מַשְׁקִים, אֵין נוֹטְלִין מֵהֶם

ז חֲלִין ק״ז (ע״א) לְפָרוּשׁ הַתּוֹסְפוֹת (ד״ה מגופת). ח חֲלִין שָׁם.

בַּאֵר הֵיטֵב

ב (ג) **הַנָּקָב.** עַיִן ט״ז סָעִיף קָטָן א׳, וְכָל שֶׁכֵּן אִם שִׁבְּרוֹ מִלְּמַעְלָה: **ג** (ד) **מְסַמֶּכֶת.** וְאֵין לִטֹּל יָדָיו מִקָּנָקַן שְׁקוּרִין גִּיסְקִ״ן דְּרָךְ הַדֹּד שֶׁבּוֹלֵט כְּמוֹ חֲצִי עֲגָלָה כִּי לֹא נַעֲשָׂה

מִשְׁנָה בְּרוּרָה

לְהַדֵּר שֶׁיִּהְיֶה הַכְּלִי שָׁלֵם: **(יא) כֵּיוָן שֶׁמַּחֲזִיק רְבִיעִית.** יֵשׁ מַאֲחֲרוֹנִים שֶׁכָּתְבוּ דְּכָל זֶה בְּנִסְדָּק, אֲבָל בְּנִסְדָּק אַף אִם מַחֲזִיק רְבִיעִית לְמַטָּה מֵהֶסְדֵּק וַאֲפִלּוּ אֵינוֹ רַק כְּמוֹצִיא מַשְׁקֶה פָּסוּל, דַּחֲשִׁיב כְּשֶׁבָּר כְּלִי עַל יְדֵי זֶה גַּם לְעִנְיַן טֻמְאָה, (יג) וְהַטַּעַם מִשּׁוּם דִּבְנִסְדָּק עֲתִידָה לְהִסְדֵּק כָּלָּה [בַּ״ח (ס״ח)], וְהַט״ז (ריש סק״א) חוֹלֵק עָלָיו וְסוֹבֵר דְּנִסְדָּק דִּינוֹ כִּנְקָב, וְאֵין לִפְסֹל אֶלָּא אִם כֵּן יוֹצֵא דֶּרֶךְ הַסֶּדֶק טְיָף אַחַר טְיָף דְּאָז הֲרֵי כְּכוֹנֵס מַשְׁקֶה, וְעַיֵּן בְּחַיֵּי אָדָם (ח״א כלל לו ס״ז) שֶׁכָּתַב דְּאִם אֵין לוֹ כְּלִי אַחֵר יָכוֹל לִסְמֹךְ עַל דַּעַת הַט״ז לְהָקֵל בָּזֶה. וַאֲפִלּוּ לְדַעַת הַבַּ״ח נִרְאֶה דִּבְכְלֵי נְחשֶׁת אוֹ שְׁאָר כְּלֵי מַתָּכוֹת [כְּמוֹ בְּלָע״ךְ וְכַיּוֹצֵא בָּזֶה] דַּחֲזָקִים הֵם וְעַל יְדֵי שֶׁנִּסְדַּק קְצָת לֹא יִסְדַּק כָּלָּה לֹא גָּרַע נִסְדַּק מִנָּקָב, וְעַיֵּן בְּבֵאוּר הֲלָכָה (ד״ה כיון) שֶׁצִּדְדְנוּ דִּבְכְלֵי זְכוּכִית אֲפִלּוּ אִם הַמַּשְׁקֶה אֵינוֹ אֲפִלּוּ כְּמוֹצִיא מַשְׁקֶה, אִם אֵין הַכְּלִי יָכוֹל לְקַבֵּל עַתָּה הַחֲמִין כְּצוֹנֵן אֵין לִטֹּל בּוֹ. כָּתַב הַט״ז (סוסק״א) א]אִם מוֹעִיל לְסְתֹם הַנָּקָב יֵשׁ לִלְמֹד מִמַּה שֶּׁכָּתַב הָרַאֲב״ד פֶּרֶק י״ד מֵהִלְכוֹת כֵּלִים (ה״י) דִּבְטִיט אֵינוֹ מוֹעִיל בְּשׁוּם כְּלִי, [וְכֵן בִּסְמַרְטוּטִין], וּבְזֶפֶת מוֹעִיל לִכְלֵי חֶרֶס דַּוְקָא. וּבְכָל דָּבָר שֶׁהוּא מִמִּין אוֹתוֹ כְּלִי, כְּגוֹן שֶׁל מַתָּכוֹת בְּמַתָּכוֹת אוֹ שֶׁל עֵץ בְּעֵץ בְּדַאֲדִי מֵהָנֵי, וְכֵן כָּתַב בְּשַׁעֲרֵי תְּשׁוּבָה (סק״ב), וְעַיֵּן מַה שֶּׁכָּתַבְנוּ בְּבֵאוּר הֲלָכָה (ד״ה כיון) בְּשֵׁם הַנִּשְׁמַת אָדָם (ח״א כלל לו סק״א):

ג (יב) כְּלִי שֶׁמַּחֲזִיק וְכוּ'. בְּטוּר וּבֵית יוֹסֵף (ד״ה שבר כלי) אִיתָא דְּהוּא הַדִּין בְּשֶׁבָּר כְּלִי שֶׁהוּא מַחֲזִיק רְבִיעִית שֶׁלֹּא בְּמַסָּפְךָ, כְּגוֹן חֲבִית שֶׁנִּתְחַלְּקָה לְאָרְכָּהּ שֶׁהִיא מְקַבֶּלֶת עַל דָּפְנָהּ רְבִיעִית שֶׁלֹּא בְּמַסָּפְךָ, (יג) אַךְ יֵשׁ אוֹמְרִים דַּאֲפִלּוּ לְדִידְהוּ אֵין לְהָקֵל בָּזֶה אֶלָּא אִם כֵּן יַחְדָּהּ לְתַשְׁמִישׁ, וְעַיֵּן בְּמָגֵן אַבְרָהָם סָעִיף קָטָן ג׳ שֶׁהֶאֱרִיךְ בָּזֶה וְהֶעֱלָה ב]דְּאֵין לְהָקֵל בָּזֶה בְּכָל גַּוְנֵי, דְּהוֹאִיל וְהִיא שָׁבֶר כְּלִי לֹא חֲשִׁיבָא כְּלָל, וְכֵן הוּא דַּעַת הַגְּרִ״א בְּבֵאוּרוֹ (ס״ב). וְכָל זֶה דַּוְקָא בְּדָפְנוֹת הַכְּלִי וְכַנַּ״ל, (יד) אֲבָל כְּלִי שֶׁנִּפְחֲתָה מִלְּמַעְלָה וְיכוֹלָה לַעֲמֹד עַל שׁוּלָיָהּ שֶׁלֹּא בְּמַסָּפְךָ וּלְקַבֵּל רְבִיעִית (טו) נִרְאֶה דְּיֵשׁ לְהָקֵל לִטֹּל בָּהּ (טז) אִם אֵין לוֹ כְּלִי אַחֵר, אַךְ שֶׁיִּזָּהֵר לִטֹּל בָּהּ בְּמָקוֹם שֶׁנִּפְחֲתָה שָׁם הַכְּלִי נְמוּכָה, דְּבְשָׁפָה אַחֶרֶת שֶׁהַכְּלִי גְּבוֹהַּ כְּמָה אַחֲרוֹנִים מַחְמִירִין וּסְבִירָא לְהוּ דְּלֹא חֲשִׁיבָא כְּלִי, כֵּיוָן שֶׁאֵין הַכְּלִי מַחֲזִיק הַמַּיִם כְּמָקוֹם הַהוּא שֶׁנִּשְׁפְּכִין דֶּרֶךְ הַצַּד שֶׁנִּפְחֲתָה, (יז) וְאִם בִּכְלִי זֶה נִקֵּב אַחַר כָּךְ נָקֵב קָטָן אֲפִלּוּ רַק כְּמוֹצִיא מַשְׁקֶה בְּלִבַּד יֵשׁ לְהַחְמִיר שֶׁלֹּא לִטֹּל בּוֹ שׁוּב כְּלָל: **(יג) רְבִיעִית כְּשֶׁסּוֹמְכִים אוֹתוֹ.** לְאו דַּוְקָא דְּהוּא הַדִּין אִם מַחֲזִיק הַרְבֵּה יוֹתֵר מֵרְבִיעִית עַל יְדֵי סְמִיכָה, אֵינוֹ אָסוּר אֶלָּא אִם כֵּן יִשָּׁאֵר בּוֹ רְבִיעִית כְּשֶׁלֹּא יִסְמְכוּהוּ, (יח) אֲבָל אִם יִשָּׁאֵר בּוֹ רְבִיעִית אַחַר שְׁפִיכָה לֹא נִתְבַּטֵּל מִשָּׁם כְּלִי: **(יד) אֵינוֹ כְּלִי.** וְהַיְנוּ כְּשֶׁלֹּא הָיְתָה תְּחִלַּת תִּקּוּנוֹ כָּךְ, דְּאִם הָיְתָה תְּחִלַּת תִּקּוּנוֹ כָּךְ הֲלֹא חֲשִׁיב כְּלִי וּכְדִלְקַמָּן בְּסָעִיף ה׳, (יט) אֶלָּא מַיְירֵי כְּשֶׁנִּפְחֲתָה אַחַר כָּךְ קְצָת מִמָּקוֹם מוֹשָׁבוֹ שֶׁאֵינוֹ יָכוֹל לֵישֵׁב עַל יְדֵי זֶה שֶׁלֹּא עַל יְדֵי סְמִיכָה, אוֹ שֶׁהָיָה כְּלִי בְּעֵין מְגוּפָּה דְּאַף אִם נַעֲשָׂה מִתְּחִלָּה כָּךְ אֵינוֹ חֲשִׁיב כְּלִי וּכְדִלְקַמִּ״ה: **(טו) מְגוּפָּה וְכוּ'.** וְהוּא הַדִּין (כ) בְּכִסּוּי כֵּלִים שֶׁהֵם חַדִּין וְאֵין מְקַבְּלִין רְבִיעִית שֶׁלֹּא עַל יְדֵי סְמִיכָה אֶסּוּר אֶלָּא אִם כֵּן תִּקְּנָן, אֲבָל אִם הָיוּ רְחָבִים מִתְּחִלָּה וּמְקַבְּלִין רְבִיעִית כְּשָׁרִים, מִשּׁוּם דִּמְשַׁתְּמְשִׁין לִפְעָמִים בָּהֶן גַּם כֵּן לְקַבֵּל, (כא) ב]וְיֵשׁ מַחְמִירִין בָּזֶה אֶלָּא אִם כֵּן יַחְדָּן בְּהֶדְיָא לְקַבָּלָה: **(טז) שֶׁהִיא חַדָּה.** הַיְנוּ שֶׁהִיא חַדָּה לְמַטָּה בְּמָקוֹם שֶׁיּוֹשֶׁבֶת בְּפִי הַחָבִית וּלְמַעְלָה עַל גַּבָּהּ יֵשׁ בָּהּ חָלָל לְקַבֵּל: **(יז) אֵין נוֹטְלִין מִמֶּנָּה.** וְאַף דְּהִיא נַעֲשֵׂית מִתְּחִלָּה חַדָּה, מִכָּל מָקוֹם לֹא נֶחְשְׁבָה כִּכְלִי שֶׁתְּחִלַּת תִּקּוּנוֹ כָּךְ הַמְבֹאָר בְּסָעִיף ה׳ דְּמַתְּר, מִשּׁוּם שֶׁלֹּא נַעֲשֵׂית מִתְּחִלָּה בִּשְׁבִיל לְקַבֵּל בָּהּ מַשְׁקִין רַק עַקָּרָה לְכִסּוּי הוּא, וְכֵן לֹא דָּמֵי לְשַׂק וְקֻפָּה הַמְבֹאָר בְּסָעִיף ד׳ דְּמַחְמִירִין שָׁם דְּלֹא מְהַנֵּי אַף אִם תִּקְּנָן לְשֶׁבֶת בִּלֹּא סְמִיכָה, מִשּׁוּם דְּבָזֶה עַל כָּל פָּנִים מִשְׁתַּמְּשִׁין בָּהּ לִפְעָמִים לְקַבֵּל מַשְׁקִין:

ד (יח) שֶׁתִּקְּנָן וְעָשָׂה וְכוּ'. רְצוֹנוֹ לוֹמַר שֶׁתִּקְּנָן בְּמַה שֶׁעָשָׂה וְכוּ', וְהֶקְשֵׁה הַט״ז (סק״ו) הֲלֹא נוֹדוֹת עוֹר עֲשׂוּיִין לְקַבֵּל מַשְׁקִין

בְּאוּר הַלָּכָה

ב * **כֵּיוָן שֶׁמַּחֲזִיק רְבִיעִית.** עַיֵּן מִשְׁנָה בְּרוּרָה (ס״ק יא) מַה שֶּׁכָּתַבְנוּ בָּזֶה בַּ״ח לְעִנְיַן נִסְדָּק וְהַטַּעַם כְּמוֹ שֶׁכָּתַב הַחַיֵּי אָדָם (ח״א כלל לו ס״ז) מִשּׁוּם דְּסוֹפוֹ לְהִסְדֵּק כָּלָּה, וְהַט״ז (סק״א) מְפַקְפֵּק בְּדָבָר דִּמְנָא לֵיהּ לְחַלֵּק בָּזֶה. וְהִנֵּה בְּמָרְדְּכִי פֶּרֶק אֵלּוּ דְּבָרִים (ברכות פ״ח ס״ קצז) מוּכָח בְּהֶדְיָא דְּאֵין חִלּוּק בֵּין נָקֵב לְנִסְדָּק, דְּזֶה לְשׁוֹנוֹ שָׁם כְּלִי שֶׁנִּקַּב אוֹ נִסְדַּק וּמַחֲזִיק לְמַטָּה רְבִיעִית כָּשֵׁר, וְכֵן הוּא בְּסֵפֶר הַתְּרוּמָה (סי׳ עט) גַּם כֵּן, וּבָאֶמֶת מִשְׁמַע כֵּן גַּם מִתּוֹסְפְתָּא כֵּלִים בְּבָבָא קַמָּא סוֹף פֶּרֶק ג׳ (ה״ו) דְּאִיתָא שָׁם הַקּוֹט וְהַכּוֹתֵל הַבְּבָלִי שֶׁנִּסְדְּקוּ מִלְּמַעְלָה וּמְקַבְּלִין כַּשָּׁעוּר מִלְּמַטָּה וְכוּ׳ טְמֵאִין. אֲמְנָם בְּתוֹסְפְתָּא סוֹף כֵּלִים (ב״ב פ״ו ה״ד) נִמְצָא חִלּוּק בֵּין נָקֵב לְנִסְדָּק לְעִנְיַן טֻמְאָה, דְּזֶה לְשׁוֹנוֹ שָׁם תַּמְחוּי וּקְעָרָה שֶׁנִּקְּבוּ מִלְּמַעְלָה טְמֵאִין מִלְּמַטָּה טְהוֹרִין, נִסְדְּקוּ אִם יְכוֹלִין לְקַבֵּל אֶת הַחֻמִּין כְּצוֹנֵן טְמֵאִין וְאִם לָאו טְהוֹרִין, וְהוּבָא בְּרַ״ש שָׁם (פ״ל מ״ג), וְגַם הָרַמְב״ם הֶעְתִּיקוֹ (הלכות כלים) סוֹף פֶּרֶק י״ב (ה״ד) עַיֵּן שָׁם. וְהִנֵּה מִפְּתִימַת הַבְּרַיְיתָא מִשְׁמַע דִּבְנִסְדָּק אֵין חִלּוּק בֵּין לְמַעְלָה אוֹ לְמַטָּה, אֶלָּא הָעִקָּר תְּלוּי דְּאִם עַל יְדֵי הַסֶּדֶק אֵינָהּ יְכוֹלָה לְקַבֵּל חֻמִּין [כְּמוֹ שֶׁפֵּצוּי בִּכְלִי זְכוּכִית שֶׁנִּסְדַּק, דְּכוּלָּהּ הַהִיא בְּרַיְיתָא מִשְׁמַע שָׁם לְכָאוֹרָה דְּמַיְירֵי בִּכְלִי זְכוּכִית עַיֵּן שָׁם] חֲשִׁיב כְּשֶׁבָּר כְּלִי וּפָסוּל אַף אִם הוּא דָּק מִן הַדָּק שֶׁאֵינוֹ מוֹצִיא מַשְׁקִין, אֲבָל בִּיכוֹלָה לְקַבֵּל כָּשֵׁר. וּלְפִי זֶה נִרְאֶה דִּבְכְלֵי מַתֶּכֶת הַחֲזָקִים הֵם לֹא נִפְסְלוּ עַל יְדֵי סֶדֶק מִצַּד אֶחָד דִּבְרוּאֵי יְכוֹלִין לְקַבֵּל חֻמִּין עַדַיִן, אִם לֹא כְּשֶׁנּוֹטֵף טְיָף טְיָף עַל יְדֵי הַסֶּדֶק דְּאָז נִרְאֶה דְּחָשִׁיב כְּנָקֵב כְּכוֹנֵס מַשְׁקֶה, וְאָפְשָׁר דְּגַם בִּכְלֵי חֶרֶס יֵשׁ לְהָקֵל דִּכְמָה פְּעָמִים יְכוֹלִין לְקַבֵּל חֻמִּין אַף כְּשֶׁיֵּשׁ בָּהֶן סֶדֶק, וְהָרַמְב״ם וְתוֹסְפְתָּא הָקְעָרָה הַנַּ״ל יְהֵיהּ מְיֵירֵי בִּכְלֵי זְכוּכִית, [וְיֵשׁ לוֹמַר דְּזֹאת טַעַם הַמְּפָרְשִׁי דְּאִינוּ מְחַלֵּק בֵּין סֶדֶק לְנָקֵב דְּמְיֵירֵי בִּכְלֵי חֶרֶס, וְכֵן הַתּוֹסְפְתָּא דְּקוֹט וְקוֹד מְיֵירֵי בִּכְלֵי חֶרֶס עַיֵּן שָׁם]. וְעוֹד יֵשׁ לְעַיֵּן דְּאָפְשָׁר דְּהָא דְּמַשַּׁעֲרִינַן

ליקוטי דברי הרב: א] בשו״ע הרב (ס״י) הביא ב׳ דעות, יש אומרים דמועיל סתימת זפת בכל דבר, ובתנאי שאין משתמשין בו בחמין, ואם משתמשין בו בחמין אינו מועיל, דהזפת וכיוצא בו נימוח בחמין אלא אם כן ייחד הכלי לנטילת ידים אז מועיל. ויש אומרים דאין מועיל סתימת זפת אלא בכלי חרס (וכלי מתכות) ולא בשל עץ. עוד כתב שמועיל בכלי חרס סתימה בגפרית או סיד מעורב בגפסית או בבדיל ועופרת או בקולן של סופרים שמדבקין בהם ניירותיהם ואין צריך לומר בדבק אבל לא בשאר דברים. ובכלי זכוכית אין מועיל סתימה כלל אפילו בדיל ועופרת. וכתב עוד דסתימת זפת אינו מועיל אם סותם לפי שעה ועתיד להחזירה לאחר זמן. **ב]** ובשו״ע הרב (ס״ה) כתב: ויש מקילין בכל שבר כלי שיכול לקבל רביעית בלי שיסמכוהו בדבר אחר, ויש לסמוך על דבריהם להקל בדברי סופרים. **ג]** ובשו״ע הרב (ס״ו) כתב שיש להחמיר כסברא זו.

Mishna Brura Menukad © Copyright Oz Vehadar - עוז והדר
Sacred Text - If printed do not throw away, requires genizah